

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою
(пост. 3 п. 7 від 24 березня 2022 р.)

В. о. ректора

Анатолій МАЗАРАКІ

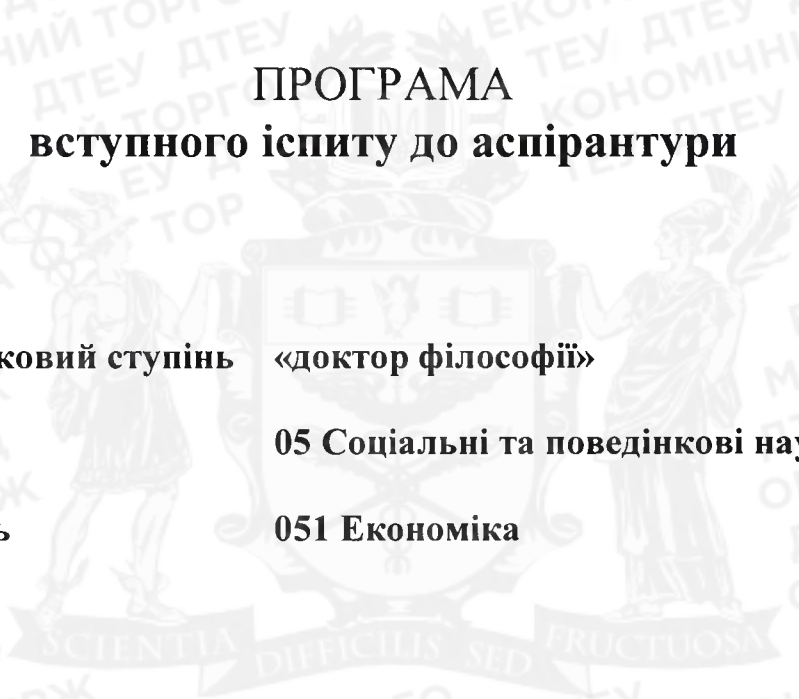

**ПРОГРАМА
вступного іспиту до аспірантури**

освітньо-науковий ступінь «доктор філософії»

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051 Економіка

Київ 2022

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автори: В. Д. Лагутін, д-р екон. н., проф.
А. Г. Герасименко, д-р екон. н., проф.
Т. М. Мельник, д-р екон. н., проф.
Г. В. Блакита, д-р екон. н., проф.
С. І. Пирожков, д-р екон. н., проф.
Ю. М. Уманців, д-р екон. н., проф.
Ю. І. Головня, канд екон. н., доц.

Розглянута та схвалена на засіданні кафедри економічної теорії та конкурентної політики 14 березня 2022 р., протокол № 10.

Рецензент: Г.В. Дугінець, д-р екон. н., проф.

Навчальна програма

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 051 Економіка

Автори: ЛАГУТІН Василь Дмитрович
ГЕРАСИМЕНКО Анжеліка Григорівна
МЕЛЬНИК Тетяна Миколаївна
БЛАКИТА Ганна Владиславівна
ПИРОЖКОВ Сергій Іванович
УМАНЦІВ Юрій Миколайович
ГОЛОВНЯ Юлія Ігорівна

ВСТУП

Аспірантура є основною формою підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації, що відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти, успішне виконання освітньо-наукової програми якого передбачає присудження ступеня доктора філософії.

Програма вступного іспиту складається з шести розділів:

1. Економічна теорія та історія економічної думки;
2. Економіка та управління національним господарством;
3. Економіка та управління підприємством;
4. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка;
5. Статистика;
6. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Програма вступного іспиту спрямована на перевірку базових знань, необхідних для якісної підготовки майбутніх аспірантів спеціальності 051 Економіка.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Розділ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Зародження та основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Соціально-економічні та кібернетичні моделі суспільства. Об'єкт і предмет економічної теорії. Економічні закони, принципи і категорії. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика.

Економічні потреби та економічні інтереси. Економічний закон зростання потреб. Сукупна та гранична корисність. Бюджетні обмеження споживача. Рівновага споживача: економічна, математична та графічна інтерпретації. Вибір оптимального споживання. Ефект заміщення та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та Хіксом. Рівняння Слуцького. Взаємодія ефектів заміщення та доходу. Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід–споживання».

Сутність виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології.

Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Функції Торнквіста.

Економічна система, її сутність, цілі та основні структурні елементи. Власність: різноманітність форм та видів. Людина в економічній системі як виробник, суб'єкт виробничих відносин, споживач. Теоретико-методологічні аспекти аналізу суспільного виробництва. Методологія дослідження суспільного характеру і змісту праці. Виробництво як основа життя та розвитку суспільства. Розвиток суспільних форм виробництва в конкретній економічній системі. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники. Економічні та неекономічні блага.

Гроші як субстанціональна категорія ринкового господарства. Концепції виникнення та суть грошей. Функції грошей та їх еволюція. Грошовий обіг та його закони. Грошова маса, її структура та агреговані показники. Рівновага грошової та товарної мас. Грошова система, її основні елементи та типи. Еволюція грошових систем. Види та природа сучасних грошей. Розвиток грошової системи в Україні. Суть, причини та види інфляції. Таргетування інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави.

Попит і пропозиція як елементи ринку. Теорія попиту і корисності. Теорія пропозиції та теорія фірми. Закон попиту та пропозиції. Еластичність попиту і пропозиції. Сучасний ринок, його сутність, типи і структура. Теорія ринкових структур. Монополізм і конкуренція. Інфраструктура ринку. Сучасні моделі ринкової економіки.

Сутність конкуренції. Економічний закон конкуренції. Види економічної конкуренції. Монополія: сутність, причини виникнення та основні види. Реалізація та утримання монопольної влади. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії. Антимонопольна політика держави.

Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці.

Сутність та механізм розподілу доходів. Заробітна плата: її сутність та економічні основи. Теорії заробітної плати: дискусійні проблеми. Сучасні форми і системи заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата.

Зайнятість, її суть і форми. Неповна зайнятість та рівень безробіття. Причини та форми безробіття. Закон Оукена. Роль держави у забезпеченні соціального захисту населення, регулюванні зайнятості та відтворенні робочої сили.

Суть і функції фінансів у ринковій економіці. Суб'єкти і види фінансових відносин. Бюджетна система. Фінансова система. Сегменти фінансового ринку. Індикатори оцінки стійкості фінансового ринку. Роль фінансового ринку в економіці країни. Державний бюджет: сутність і структура. Державний борг. Сутність і структура податків. Крива Лаффера. Податкова система України.

Кредитна система та її структура. Суть та функції кредиту. Банківська система як інфраструктурний елемент ринкової економіки. Структура банківської системи.

Аграрні відносини, їх зміст та особливості. Рента. Суб'єкти аграрних відносин. Земля як фактор виробництва.

Економічна роль держави. Державний сектор та державне підприємництво як спосіб реалізації економічних функцій держави. Сучасні теорії підприємництва, його види та функції.

Циклічність ринкової економіки. Основні риси економічного циклу. Державне антициклічне регулювання економіки.

Сутність, етапи становлення та основні риси світового господарства. Сучасна структура світового господарства. Міжнародна економічна інтеграція та сучасні форми міжнародних економічних відносин. Глобалізація світогосподарських зв'язків. Міжнародна технічна та гуманітарна допомога. Міжнародні санкції та їх вплив на національні економіки.

Періодизація економічного розвитку та її критерії. Взаємозв'язок економічної теорії та історії економічної думки. Генезис світової та вітчизняної економічної думки. Розвиток і взаємодія шкіл і напрямів економічної думки. Історія розвитку провідних економічних теорій ХХ ст. Економічна теорія ХХІ ст. Економічна думка України в контексті світових теоретичних концепцій.

Розділ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Сутність та структура національної економіки: загальне та особливе. Оцінка стану національної економіки. Система національних рахунків. Прогнозування ВВП в системі національних рахунків. Розрахунки динаміки реального ВВП. Потенціал розвитку національної економіки, його показники. Основні макроекономічні параметри економічного і соціального розвитку України на коротко- і середньостроковий періоди. Економіка України в умовах надзвичайного та воєнного стану. Поствоєнне відновлення економіки.

Цілі державного управління економікою. Моделі державного регулювання національної економіки. Системний підхід у соціально-економічній політиці. Синергетичний ефект. Сутність стратегії соціально-економічного розвитку. Концепція соціально-економічної політики. Теорія та практика прогнозування та макроекономічного планування в системі державного управління національною економікою, окремих сфер і галузей. Прогнозування та державне регулювання довгострокового економічного розвитку. Інноваційно-інвестиційна модель розвитку економіки України.

Сутність та обмеження державного регулювання економіки. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки. Функції державного регулювання економіки. Методи державного регулювання економіки. Прямі та непрямі методи. Інструменти державного регулювання економіки. Державне регулювання інституціональних змін. Публічні закупівлі як інструмент державного впливу на економіку. Роль бюджету та податків у регулюванні економіки. Грошово-кредитне регулювання економіки.

Економічне зростання та економічний розвиток. Сутність та показники економічного розвитку. Теорія циклічності. Система показників кількісних змін економічного розвитку. Показники якісних змін економічного розвитку: індекс конкурентоспроможності, індекс соціального розвитку, індекс розвитку людського потенціалу та ін.

Сутність та види структурних пропорцій в економіці. Основні макроекономічні показники структурних пропорцій в економіці: розрахунки та аналіз їх динаміки. Структура національної економіки за видами економічної діяльності. Сучасний стан структури економіки України. Стратегія структурних змін в економіці України. Цілі і методи галузевої політики держави.

Сутність та механізми саморегулювання ринкової економіки. Співвідношення стихійного і свідомого в регулюванні ринкової економіки. Єдність і особливості основних ринків – праці, товарів, капіталу, послуг. Специфіка, їх ролі у регулюванні національної економіки.

Конкурентна політика в Україні. Специфіка антимонопольної політики і державного регулювання діяльності природних монополій. Цінове регулювання діяльності монополій. Особливості конкуренції на різних типах ринків. Методологічні засади аналізу рівня конкуренції на товарних ринках. Сутність та механізм державних публічних закупівель.

Регулювання доходів населення. Показники динаміки і рівня доходів. Поняття і види інвестицій. Інвестиції і економічне зростання. Інвестиції у короткостроковому і довгостроковому періодах. Державна інноваційна політика.

Роль держави у становленні ефективного підприємницького середовища. Політика дерегуляції. Інституційні перетворення як передумова становлення та розвитку вітчизняного бізнесу. Детінізація підприємницької діяльності.

Сутність зовнішньоекономічної політики держави. Основні форми, методи та інструменти впливу держави на функціонування зовнішньоекономічного сектора. Мито. Митні тарифи. Нетарифне регулювання. Конкурентні переваги економіки. Платіжний баланс. Торговельний баланс. Регулювання зовнішнього боргу. Валютне регулювання.

Розділ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Підприємство як суб'єкт господарювання. Принципи та напрями державного регулювання економічної діяльності підприємств. Зовнішнє економічне середовище функціонування підприємств.

Функції та технологія управління підприємством. Принципи та методи управління підприємством. Інформації та комунікації в управлінні підприємством. Керівництво та лідерство. Організаційна культура, її роль в забезпеченні сталого розвитку підприємства. Формування, розвиток, оцінювання, мотивація, використання та переміщення персоналу підприємства. Ефективність управління персоналом на підприємстві.

Виробничо-господарська діяльність підприємства. Характеристика операційної діяльності підприємства. Маркетингова та логістична діяльність підприємства. Інвестиційна й інноваційна діяльність підприємства. Сутність та напрями фінансової діяльності підприємства. Управління виробничо-господарською діяльністю підприємства. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства, зв'язки, товарні потоки суб'єктів господарювання та їх інфраструктурне забезпечення. Підприємство на внутрішніх і світових ринках товарів і послуг. Використання тенденцій і закономірностей їх функціонування для розвитку підприємництва. Місце й роль неурядових організацій у лібералізації підприємницької діяльності.

Сутність, принципи та основні види планування господарської діяльності підприємства: стратегічне, тактичне планування й оперативно-календарне планування, бізнес-планування. Визначення критичних обсягів основної операційної діяльності підприємства.

Ресурсний потенціал підприємства: основні складові та особливості формування. Економічні проблеми та механізми ресурсо- та енергозбереження й інтенсифікації виробництва.

Економічна сутність та класифікація активів підприємства. Методологічні основи управління активами підприємства. Економічна сутність та класифікація необоротних активів підприємства. Основні засоби підприємства: економічна сутність, структура, знос, амортизація, методичний інструментарій оцінки стану, руху та ефективності використання. Виробнича потужність підприємства. Методичний інструментарій планування розвитку окремих видів необоротних активів.

Оборотні активи підприємства: структура, кругообіг, нормування, показники та шляхи ефективного використання. Виробничий, операційний та фінансовий цикли підприємства: сутність та основні підходи до управління. Методичний інструментарій визначення планової потреби в оборотних активах підприємства.

Сутність та класифікація капіталу підприємства, методологічні засади управління капіталом. Сутність та види джерел формування власного капіталу підприємства. Дивідендна політика підприємства. Методичний інструментарій обґрунтування потреби підприємства у позиковому капіталі та оптимізації джерел його залучення. Підходи до формування кредитної політики підприємства. Форми та види кредитів. Поняття вартості капіталу підприємства та методичний інструментарій оцінки середньозваженої вартості капіталу. Структура капіталу підприємства та методичний інструментарій її оптимізації. Власність і її вплив на ефективність діяльності підприємства, форми та шляхи її реалізації на підприємствах.

Методологічні засади управління поточними витратами підприємства. Фактори, що впливають на обсяг поточних витрат. Методичний інструментарій планування поточних витрат. Поняття та об'єкти калькулювання собівартості продукції. Методи калькулювання собівартості продукції.

Економічна сутність доходів підприємства та характеристика їх складу. Механізм формування доходів підприємства від різних видів діяльності. Джерела утворення доходів підприємств торгівлі. Цінова політика підприємства як фактор формування доходів від реалізації продукції. Методи ціноутворення. Планування доходів підприємства.

Фінансові результати діяльності підприємства. Місце прибутку у системі фінансових результатів. Методичний інструментарій планування прибутку підприємства. Сценарії поведінки підприємства

в податкових взаєминах з державою. Загальнодержавні та місцеві податки та збори, що сплачуються підприємством. Планування податків на підприємстві. Суть та значення спрощеної системи оподаткування.

Економічна сутність і класифікація інвестицій підприємства. Методологічні засади та методичний інструментарій оцінювання ефективності реальних інвестицій підприємства. Прогнозування перспектив технологічного оновлення підприємств з урахуванням загальних тенденцій науково-технічного й інноваційного розвитку. Методологічні засади та методичний інструментарій оцінювання інвестиційних якостей окремих фінансових інструментів інвестування. Сутність сучасної портфельної теорії та методичний інструментарій оптимізації портфелю фінансових інвестицій підприємства.

Сутність та класифікація грошових потоків підприємства. Задачі управління грошовими потоками, методи ідентифікації обсягу та структури грошових потоків. Напрями та методи оптимізації грошових потоків підприємства.

Сутність та класифікація економічних ризиків підприємства. Методологічні підходи до управління економічними ризиками. Методичний інструментарій оцінки рівня окремих видів ризиків підприємства. Методологічні засади та методичний інструментарій управління ризиками підприємства. Інфраструктура управління ризиками підприємства.

Економічна безпека підприємницької діяльності. Методичний інструментарій оцінки рівня економічної безпеки підприємства за її складовими елементами. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому ринку; реструктуризація та санація підприємства; банкрутство та ліквідація підприємства.

Розділ 4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Закономірності та принципи розміщення виробництва і регіонального розвитку. Сутність та склад факторів регіонального розвитку. Наукові основи економічного районування та адміністративно-територіального устрою. Методологічні проблеми управління економічним розвитком регіонів і принципи, форми та заходи регіональної політики.

Система оптимізаційних моделей регіональної економіки. Класичні теорії розміщення виробництва. Методи прогнозування

економіки регіонів. Наукові основи складання прогнозів і схем розвитку і розміщення продуктивних сил, державних національних програм соціального, економічного та науково-технічного розвитку країни.

Форми суспільної організації виробництва: концентрація, спеціалізація, кооперування, комбінування. Роль територіального поділу праці у розвитку економіки регіонів. Критерії та показники оцінки ефективності розміщення продуктивних сил. Спеціалізація та комплексність розвитку економіки України та її регіонів. Показники спеціалізації і методи їх обчислення.

Природно-ресурсний потенціал регіонів України та його оцінка. Наукові засади раціонального природокористування та сталого розвитку. Раціональне природокористування в контексті розвитку регіональної економіки. Державна політика та стратегії формування моделей природокористування в Україні.

Економічні методи управління природокористуванням. Міжнародне співробітництво в галузі охорони довкілля.

Демографічні фактори та їх вплив на розміщення продуктивних сил. Регіональні особливості відтворення населення, кількісний та якісний його виміри. Системи розселення, типи поселень, проблеми їх функціонування та шляхи вирішення. Демографічне районування України. Соціально-економічні проблеми урбанізації, регулювання розвитку великих, середніх і малих міст, міських агломерацій і міської місцевості з урахуванням стратегії розвитку держави. Міграції населення, їх причини та соціально-економічні і етнічні наслідки. Методи аналізу та прогнозування трудоресурсної ситуації. Регіональні особливості зайнятості населення, проблеми безробіття та його соціально-економічні наслідки. Регіональна сегментація ринку праці в Україні.

Науково-технічний прогрес та його роль в розміщенні виробництва. Інвестиційна привабливість регіонів України. Геоелекономічні пріоритети регіонального розвитку держави.

Регіональна політика України: зміст та її основні аспекти. Інструменти реалізації регіональної та місцевої економічної політики. Децентралізація як напрям ефективного регіонального управління. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. Міжрегіональне, транскордонне та регіональне співробітництво, інтегральні зв'язки та їх регіональний вимір.

Розділ 5. СТАТИСТИКА

Предмет статистики. Основні поняття і категорії статистичної науки. Роль та використання статистичних класифікацій в економічній статистиці.

Форми, види та способи статистичного спостереження. Програмно-методологічні й організаційні засади типології складних соціально-економічних явищ та процесів, принципи взаємодії класифікацій та групувань в процесі статистичного дослідження. Основні класифікації в економічній статистиці, гармонізація їх із міжнародними стандартами. Формування інтегрованих структурних систем на базі типології структурних елементів відповідно до потреб управління. Методологія побудови статистичних таблиць і графіків як форми відображення стану, структури, тенденції розвитку соціально-економічних і демографічних явищ. Аналіз динаміки структури й оцінювання структурних зрушень у виробництві, розподілі і використанні матеріальних, фінансових і трудових ресурсів у соціальних і демографічних процесах. Методологія вимірювання варіації соціально-економічних явищ.

Ряди розподілу, їх види, графічне зображення. Графічний спосіб зображення статистичних даних. Види графіків та способи їх побудови. Способи графічного зображення динаміки та структури взаємопов'язаних явищ. Зведення та групування статистичних даних. Види групувань. Інтервали групування та їх види. Визначення величин рівновеликого інтервалу та побудова групування. Техніка закриття відкритого інтервалу.

Статистичні показники. Відносні величини, їх види, способи обчислення та одиниці виміру. Відносні величини планового завдання, динаміки та виконання плану. Економічний зміст і техніка обчислення. Середні величини. Сутність, види та способи обчислення. Степеневі середні, їх види та значення. Принципи застосування середніх величин. Мода і медіана в статистиці.

Поняття варіації. Показники варіації, техніка їх обчислення та економічний зміст. Роль варіаційних рядів в аналізі закономірностей розподілу. Характеристика центру розподілу. Характеристика варіації. Види та взаємозв'язок дисперсій.

Ряди динаміки. Види рядів динаміки. Показники для характеристики ряду динаміки. Формули, економічний зміст. Техніка обчислення. Аналіз взаємозв'язків між часовими рядами в економічних дослідженнях. Обчислення середнього рівня інтервального та моментного рядів динаміки. Обчислення середнього темпу зростання та приросту. Необхідність перетворення рядів

динаміки. Перетворення рядів динаміки шляхом укрупнення інтервалів та приведення до однієї основи. Вирівнювання динамічного ряду за допомогою рухомої середньої. Інтерполяція та екстраполяція. Моделі трендів та прогнозування на їх основі. Вимірювання сезонних коливань.

Суть і функції індексів. Методологічні основи побудови зведених індексів. Агрегатна форма індексів. Середньозважені індекси. Система взаємозв'язаних індексів. Індекси середніх величин. Індексний аналіз динаміки ефективності використання основних засобів. Методи статистичного аналізу оборотних засобів. Взаємозв'язок індексів вартості продукції (товарообороту), фізичного обсягу товарообороту та цін.

Сутність вибіркового спостереження. Причини та умови застосування. Поширення результатів вибіркового спостереження на генеральну сукупність. Точність вибірових оцінок. Способи добору, що забезпечують репрезентативність вибірки. Визначення мінімально достатнього обсягу вибірки.

Суть і види взаємозв'язків. Метод аналітичних ґрунтувань. Основи регресійного аналізу. Коефіцієнти кореляції та детермінації. Множинна регресія у соціально-економічних дослідженнях.

Розділ 6. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Задача лінійного програмування та методи її розв'язування. Розв'язок задач лінійного програмування з допомогою пакетів прикладних програм. Двоїста задача лінійного програмування. Основні теореми двоїстості. Економічна інтерпретація пари двоїстих задач. Транспортна задача та методи її розв'язування.

Методи розв'язування задач цілочислового лінійного програмування. Прикладні моделі задач цілочислового лінійного програмування. Основні види задач нелінійного програмування. Методи розв'язування задач динамічного програмування. Принцип оптимальності Беллмана. Прикладні моделі динамічного програмування.

Методи безумовної та умовної оптимізації. Методи оптимізації негладких функцій. Методи одновимірної оптимізації та їх застосування в методах оптимізації багатовимірних функцій. Теорема Куна-Таккера та її застосування. Модель оптимізації виробничої програми підприємства. Задача оптимальної стабілізації. Моделі

векторної оптимізації. Випадкові величини та їх числові характеристики.

Мінімаксні стратегії. Змішані стратегії. Основні поняття теорії ігор. Матричні ігри двох осіб. Платіжна матриця. Гра в чистих стратегіях. Випадкові величини та їх числові характеристики. Основна теорема теорії ігор. Зведення задачі гри двох осіб до задачі лінійного програмування.

Мережевий аналіз та календарне планування проектів. Поняття критичного шляху. Мінімізація тривалості виконання проектів при мінімальних витратах. Складання календарного плану виконання проектів з мінімальними витратами. Теорія управління запасами. Методи оптимального управління запасами. Основні задачі масового обслуговування в економіці. Методи розв'язування задач масового обслуговування.

Економетрія та її зв'язок із економіко-математичними методами. Програмні продукти економетричного аналізу. Модель парної лінійної регресії. Метод найменших квадратів. Коефіцієнти кореляції та детермінації. Нелінійна регресія. Багатофакторна регресія та її оціночні характеристики. Оцінка якості економетричних моделей. Економетричний аналіз часових рядів. Аналіз і прогнозування тренду. Кореляційний аналіз. Спектральний аналіз. Згладжування та фільтрація. Фур'є-моделі. Непрямий метод найменших квадратів. Статистичні гіпотези. Перевірка статистичних гіпотез.

Основна задача теорії управління. Критерії цілковитої керованості для лінійних керованих систем. Критерії цілковитої спостережності для лінійних керованих систем. Програмне оптимальне управління для скінченновимірних систем: принцип максимуму. Оптимальне управління для скінченновимірних систем в формі зворотнього зв'язку: рівняння Беллмана.

Організаційно-економічна модель економічного об'єкта. Структура та склад інформаційних систем. Загальна характеристика програмного забезпечення інформаційних систем. Загальна характеристика інформаційного забезпечення інформаційних систем. Корпоративні інформаційні системи. Засоби створення Web-документів. Процедури групового вибору рішень. Суть і компоненти систем підтримки прийняття рішень (СППР). Експертні системи, їх класифікація та етапи розробки. Застосування інтелектуальних систем в економіці.

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань на вступному іспиті зі спеціальності для здобуття ступеня вищої освіти доктор філософії

1. Загальні положення:

Мета вступного іспиту зі спеціальності – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступних іспитів до аспірантури.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет вступного іспиту зі спеціальності складається з 3-х питань.

3. Критерії оцінювання:

Рівень знань оцінюється за 100-баловою шкалою.

Розподіл балів між питаннями екзаменаційного білету є таким:

- ✓ перше питання – 0 – 35 балів (в залежності від міри повноти та правильності відповіді абітурієнта),
- ✓ друге питання – 0 – 35 балів (в залежності від міри повноти та правильності відповіді абітурієнта),
- ✓ третє питання – 0 – 30 балів (в залежності від міри повноти та правильності відповіді абітурієнта).

Повною і правильною є відповідь, яка ілюструє усвідомлення абітурієнтом змісту економічного явища чи процесу, зазначеного в екзаменаційному питанні, форм їх прояву та соціально-економічних наслідків у сучасному суспільстві, методології їх економічного аналізу; пояснення суті відповідних економіко-статистичних чи економіко-математичних інструментів аналізу і конкретних методик, сфери їх застосування.

Особи, які отримали менше 60 балів до наступних іспитів не допускаються та участі у конкурсі не беруть.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

До розділу 1 «Економічна теорія та історія економічної думки»

1. Ватаманюк З. Вступ до економічної теорії. Підручник. К. : Ліра-К, 2018. – 504 с.
2. Економічна теорія: підручник: у 2 ч. Ч.1. Мікроекономіка / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, К.М. Ніколаєць та ін. За ред.

- В.Д. Лагутіна. – 2-е вид., доопр., перероб. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 396 с.
3. Економічна теорія: підручник: у 2 ч. Ч.2. Макроекономіка / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, К.М. Ніколаєць та ін. За ред. В.Д. Лагутіна. – 2-е вид., доопр., перероб. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 328 с.
  4. Концептуально-методологічні трансформації економічної теорії ХХІ століття: монографія / А.А. Мазаракі та ін. за ред. А.А. Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 344 с.
  5. Кулішов В.В. Глобальна економіка Навч. пос. К. : Ліра-К, 2018. – 208 с.
  6. Уманців Ю. М., Сонько Ю. А., Лазебна І. В. Макроекономічний аналіз: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 424 с.
  7. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. / В. П. Якобчук, Ю. В. Богоявленська, С. В. Тищенко. – Київ: «Центр учбової літератури», 2017. – 476 с.
  8. Deaton A. The Analysis of Household Surveys: a Microeconomic Approach to Development Policy. IBRD, World Bank, 2018. 497 p
  9. Krugman P.R., Wells R. Economics. Worth Publishers, 2021. – 1104 p.
  10. Thaler R.H. Misbehaving: The Making of Behavioral Economics W.W.Norton&Company. 2015. 415 p.

До розділу 2 «Економіка та управління національним господарством»

1. Внутрішній ринок і торгівля України: структурно-інституціональна трансформація: монографія / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, А.Г. Герасименко та ін., за ред. В.Д. Лагутіна. – К.: Київ нац. екон. торг.-екон. ун-т, 2015. – 432 с.
2. Внутрішня торгівля України: монографія / А.А. Мазаракі, В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко [та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.А. Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 864 с.
3. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика. Підручник. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. – 232 с.
4. Карлін М.І. Державні фінанси розвинутих країн. Навч. пос. К.: Ліра-К, 2018. – 484 с.
5. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки. Навч. пос. К. : Ліра-К, 2017. – 432 с.

6. Стігліц Дж. Економіка державного сектора / Дж. Стігліц. – К. : Основи, 2003 – 537 с.
7. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Канєва, ін. та ; за ред. А.А.Мазаракі. — Київ : КНТЕУ, 2015. — 375 с.
8. Стратегія посткризового розвитку зовнішньоекономічного сектора України / Мазаракі А.А., Т.М. Мельник, В.В. Юхименко та ін.; за заг.ред.: А.А. Мазаракі – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 660 с.
9. Уманців Ю. М., Сонько Ю. А., Лазебна І. В. Макроекономічний аналіз: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 424 с.
10. Управління у сфері економічної конкуренції. Навчальний посібник у 2 т. – Т.1. / В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко, Л.С. Головка та ін. За заг ред. А.Г. Герасименко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 482 с.
11. Coyle D. Markets, State, and People: Economics for Public Policy. Princeton University Press, 2020. – 280 p.
12. Greene J. E. Macroeconomic Analysis And Policy: A Systematic Approach. World Scientific, 2017. – 244 p.
13. Niepelt D. Macroeconomic Analysis. MIT Press, 2019. 320 p.

До розділу 3 «Економіка та управління підприємствами»

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб./ І.М. Бойчик – К.: Ліра-К, 2016. – 378 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства. Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 488 с.
3. Гиль О. О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : навч. посіб. / О. О. Гиль. – К. : Ліра-К, 2015. – 248 с.
4. Горбач Л.М. Економіка підприємства. Навч. пос. К.: – Ліра-К, 2018. – 284 с.
5. Захарченко В.І. Економіка підприємства. Навч. пос. – К. : Ліра-К, 2017. – 300 с.
6. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посіб. / Н. Ю. Подольчак, В. Я. Карковська ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 267 с.
7. Яркіна Н.М. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероб. і доп. – К. : Ліра-К, 2017. – 596 с.

8. Adizes I. Managing Corporate Life Cycles. Adizes Institute Publications, 2019. – 460 p
9. Mason H., Arrington E., Mawson J. Corporate Venturing: A Survival Guide. Global Corporate Venturing. 2019. 200 p.
10. Robertson B. Corporate Financial Analysis: Simple Methods and Strategies to Financial Analysis Mastering. 2020. 176 p.

До розділу 4 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка»

1. Адміністративно-територіальний устрій України: методологічні основи та практика реформування: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. ред. В.С. Кравців. – Львів, 2016. – 264 с.
2. Досвід об'єднання територіальних громад на Сході України: економіко-правові аспекти: колективна монографія / За наук. ред. В.А. Устименка та І.В. Заблудської. НАН України. Інститут економіко-правових досліджень. – К.: ТОВ «ВІСТКА», 2018-210 с.
3. Конкурентні переваги промислового сектора економіки України: регіональний вимір: монографія; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», наук. редактор д.е.н., проф. С.О. Ішук. – Львів, 2018. – 246 с.
4. Нова модель розвитку регіонів України в умовах глобалізації світової транспортної системи: [монографія] / С.В. Іванов – Дніпро: Вид-во Герда, 2018.- с. 263
5. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь. – К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. – 76 с.
6. Соціальна інфраструктура на шляхах реформування місцевого самоврядування: кол. моног. / В.М. Новіков, Н.М. Деєва, А.Г. Гвелесіані, Ю.О. Карягін та ін. / наук. ред. д.е.н., проф. В.М. Новікова; д.е.н. (хабілітованого), проф. Здіслава Сіройча. – Київ-Варшава, 2018. – 418.
7. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» ; наук. редактор В. С. Кравців ; [наук. координатор С. Л. Шульц. – Львів, 2018. – 157 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»)
8. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. – 438 с.

9. Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір: аналітична доповідь. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». – Львів, 2018. – 90 с.
10. Butko M., Popelo O. Competitiveness of Ukraine's regions in eurointegrated conditions: monograph. Mauritius: LAMBERT Academic Publishing, 2018. 383 p.
11. Handbook on the Geographies of Regions and Territories / A. Paasi, J. Harrison M. Jones. – Chltenham, USA, MA, Northampton: Edwar Elgar Publishing UK. – 2018. – 544 p.
12. Hassink, R., & Gong, H. (2019). New Economic Geography. In The Wiley Blackwell Encyclopedia of Urban and Regional Studies. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com>

До розділу 5 «Статистика»

1. Горкавий В. К. Статистика : навч. посіб. / В.К. Горкавий – вид. 2-ге, переробл. і допов. – К. : Алерта, 2012. – 608 с.
2. Економічна статистика: навчальний посібник / В. М. Соколов, Т. Г. Чала, О. С. Корепанов та ін. ; за ред. В. М. Соколова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 388 с.
3. Макроекономічна статистика: підручник – ч. 1 / І.Г. Манцуров, А.М. Єріна, О.К. Мазуренко та ін. – К. : КНЕУ, 2013 – 325 с.
4. Мармоза А.Т. Теорія статистики: підручник / А.Т. Мармоза. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 592 с.
5. Матковський С. Бізнес-статистика. навч.пос. – К. : Ліра-К, 2016. – 280 с.
6. Моторін Р.М., Чекотовський Е.В. Статистика для економістів, третє видання. К.: «Знання», 2013 – 322 с.
7. Попов. І.І. Статистика. Практикум. – К. : КНТЕУ, 2016 – 160 с.
8. Anderson D.R., Sweeney D.J. and Williams T.A. Essentials of Modern Business Statistics with Microsoft Excel. Cengage Learning, 2015. 784 p.
9. Jain T.R., Ohri V.K Statistics for Economics. VK Global Publication Pvt. Ltd. 2021 548 p.
10. Wiedermann W. and Eye A. Statistics and Causality: Methods for Applied Empirical Research. John Wiley & Sons, 2016. 480 p.
11. Wilcox R. Modern Statistics for the Social and Behavioral Sciences: A Practical Introduction. CRC Press, 2011. 862 p.

До розділу 6 «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці»

1. Азаренкова Г. Аналіз моделювання і управління ризиком. Актуарні розрахунки. – К. : Ліра-К, 2018. – 240 с.
2. Григорчук П.М. Багатомірне економіко-статистичне моделювання. Навч. пос. Актуарні розрахунки. – К. : Ліра-К, 2018. – 216 с.
3. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник / За ред. О. Т. Іващука. – Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2008. – 704 с.
4. Здрок В. В. Економетрія / В. В. Здрок, Т. Я. Лагоцький. – К.: Знання, 2014. – 540 с.
5. Клебанова Т. С. Моделирование экономической динамики: учеб. пособие / Т. С. Клебанова, Н. А. Дубровина, О. Ю. Полякова, Е. В. Раевна, А. В. Милов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2005. – 244с.
6. Козак Ю.Г., Мацкул В.М. Математичні методи та моделі для магістрів з економіки. Практичні застосування. – 2-ге вид. – К.: Центр навчальної літератури, 2019 – 254 с.
7. Козьменко О.В. Актуарні розрахунки. – К.: Ліра-К, 2017. – 288 с.
8. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика / С.В. Мельниченко: Монографія. – Київ : КНТЕУ, 2008. – 493с.
9. Мельниченко С. В. Інформаційні технології у туристичній індустрії / С.В. Мельниченко: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – Київ : КНТЕУ, 2011. – 279 с.
10. Сороківський М.І. Актуарні розрахунки. – К. : Ліра-К, 2018. – 214с.
11. Albright S. C., Winston W., Zappe C. Data Analysis and Decision Making. Boston : Cengage Learning, 2016. 948 p
12. Kam Yu Mathematical Economics: Prelude to the Neoclassical Model (Springer Texts in Business and Economics). Berlin: Springer. 2019. 214 p.
13. Linoff G. S., Berry M. J. A. Data Mining Techniques: For Marketing, Sales, and Customer Relationship Management. Indianapolis: Wiley, 2011. 888 p.
14. Sandip B. Mathematical Modeling: Models, Analysis and Applications. London: Chapman and Hall/CRC, 2014. 276 p.